HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רב שימי בר אשי עבד ליה להההוא עובד כוכבים בור'. הקשה ר"י מלמטן אמאי לא אמור לרפשות העובד כוכבים דלמטרינן[יב] בפ' מין מעמידין (ע"ז דף כו.) גבי מילתא ומניקה אפילו בשכר לפי שמגדלו לעבודת כוכבים ותו"י דשמא כדי להתמכם ברפואה שרי כדי שידע לרפשות ישראל ע"י כן[א] ע"ג העובד כוכבים היה יודע שהיה נקי ברפואה זאת ושרי משום איבה או שמא לא שייך כאן מגדל בן לעבודת כוכבים כמו במילתא ומניקה[בטו] : **דרך עון.** לשון הענן ע"ג עונש הענן: **חמשה** קרובין **למיתה אבל ועמד בו'.** משמע אפילו עושה אחד מהן בלבד מדלג קמיירין עלה דבעינן כסדרן: לקמני

ענבי תאלא במים לחזויתא ליתי שב חיטי ארזנייתא וניקלינהו אמרא חדתא ונפיק משחא מיניהו ונישוף רב שימי בר אשי עבד ליה להההוא עובד כוכבים לדבר אחר ואיתסי אמר שמואל האי מאן דמחו ליה באלונבי דפרסאי מיחייא לא חיי אדהכי והכי ניספו ליה בשרא שמינא אגומרי וחמרא חייא אפשר דחיי פורתא ומפקיד אביתיה אמר רב אידי בר אבין האי מאן דבלע זיבורא מיחייא לא חיי אדהכי והכי נשקיה רביעתא דחלא שמזג אפשר דחיי פורתא ומפקיד לביתיה א"ר יהושע בן לוי אכל בשר שור בלפת ולן בלבנה בלילי י"ד או ט"ו בתקופת תמוז אחזתו אחילו תנא והממלא כריסו מכל דבר אחזתו אחילו אמר רב פפא אפי' מתמרי פשיטא סד"א הואיל ואמר מר תמרי משבען ומשחנן ומשלשלן ומאשרן ולא מפנקן אימא לא קמ"ל מאי אחילו א"ר אלעזר אש של עצמות מאי אש של עצמות אמר אביי אש גרמי מאי אסותיה אמר אביי אמרה לי אם כולהו שקייני תלתא ושבעא ותריסר והאי עד דמתסי כולהו שקיני אליבא ריקנא והאי בתר דאכל ושתי ועייל לבית הכסא ונפיק ומשי ידיה ומייתו ליה בונא דשתיתא דטלפחי ובונא דחמרא עתיקא וניגבלינהו בהדי הדדי וניכול וניכרוך בסדיניה וניגניה וליכא דנוקמיה עד דקאי מנפשיה וכי קאי לישקליה לסדיניה מיניה ואי לא הדר עילויה אמר ליה אליהו לר' נתן אכול שליש ושתה שליש והנח שליש והנח שלישי ותני ר' חייא הרוצה שלא יבא לידי חולי מעיים יהא רגיל בטיבול קיץ וחורף סעודתך שהנאתך ממנה משון ידך הימנה ואל תשהה עצמך בשעה שאתה צריך לנקביך אמר מר עוקבא האי מאן דשתי טיליא חיורא אחזתו ויתק אמר רב חסדא שיתין מיני חמרא הוו מעליא דכולהו סומקא ריחתנא גריעא דכולהו טיליא חיורא אמר רב יהודה האי מאן דיתיב בצפרני ניסן גבי נורא ושיף משחא ונפיק ויתיב בשמשא אחזתו ויתק תנו רבנן הקיז דם ושימש מטתו הוויין לו בנים ויתקין הקיזו שניהם ושימשו הוויין להן בנים בעלי ראתן אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה אמר רבה בר רב הונא בא מן הדרך ושימש מטתו הוויין לו בנים ויתקין תנו רבנן הבא מבית הכסא אל ישמש מטתו עד שישהה שיעור חצי מיל מפני ששד בית הכסא מלוה עמו ואם שימש הוויין לו בנים נכפים תנו רבנן המשמש מטתו מעומד אוחזתו עוית מיושב אוחזתו דלריא היא מלמעלה והוא מלמטה אוחזתו דלריא מאי דלריא אמר רבי יהושע בן לוי סם דלריא דרדרא מאי דרדרא אמר אביי מוריקא דחוחי רב פפא אלים ובלע ליה רב פפי אלים ושדי ליה אמר אביי מי שאינו בקי בדרך ארץ ליתי ג' קפיזי קורטמי דחוחי ונידוקינהו ונישליקינהו בחמרא ונישתי אמר רבי יוחנן הן הן החזירוני לנערותי: שלשה דברים מכחישים כחו של אדם ואלו הן פחד דרך ועון פחד דכתיב לבי סחרחר עזבני כחי דרך דכתיב ענה בדרך כחי עון דכתיב כשל בעוני כחי: שלשה דברים מתיזין גופו של אדם ואלו הן אכל מעומד ושתה מעומד ושימש מטתו מעומד חמשה קרובין למיתה יותר מן החיים ואלו הן אכל ועמד שתה ועמד הקיז דם ועמד ישן ועמד שימש מטתו ועמד: ששה העושה אותן מיד מת ואלו הן הבא בדרך ונתייגע הקיז דם ונכנם לבית המרחץ ושתה ונשתכר וישן על גבי קרקע ושימש מטתו אמר רבי יוחנן והוא שעשאן בסידרן אמר אביי כסידרן מת שלא בסידרן חליש איני והא מעורת עבדה ליה לעבדה תלת מינייהו ומית ההוא כחוש הוה: שמונה רובן קשה ומיעוטן יפה ואלו הן דרך ודרך ארץ עושר ומלאכה יין ושינה חמין והקזת דם שמונה ממעטים את הזרע ואלו הן המלה והרעב והנתק בכייה ושינה על גבי קרקע וגדגדניות וכשות שלא בזמנה והקזת דם למטה כפלים תנא כשם שקשה למטה כפלים כך יפה למעלה כפלים אמר רב פפא

למטה

ענבי תאלא. ענבי גפן המולדת בדקל: **לחזויתא.** ילפת: **חיטי ארזנייתא.** חטין גסים: **אמרא חדתא.** על בהזל של פוטוי"ל מדם: **ונישוף.** ימשח: **לדבר אחר.** לרעת: **באלונבי דפרסאי.** בגנוכליות של פרסיים שמלרפין אותן בזמי סם המות: **דמפקיד אביתיה.** נותה על נכסיו: **תלת רמ"ז שמוג.** תומך חזק: **מכל דבר.** שהוא טוב לו ומתוק לחיכו ואוכל ממנו כל תאוותו מביאו לידי חולי שממו אחילו: **הואיל ואמר מר.** שהמרים יפין לגוף כל כך: **משחנן.** מחממות: **משלשלן.** משלשלות: **מאשרן.** נותנות כח: **ולא מפנקן.** אין מתענגות את הגוף להיות מיקטנים ופ"ה שהן מתוקות: **כל שקייני.** כל משקין שאדם שותה לרפואה יש להן מנין ימים לשתותם יש מהן ג' ים מהן ז' ים מהן י"ב: **כוסא דשפיפא דטלפחי.** מלא מגרוף מן שתיתא שם מאכל העשוי מקמח עדשים ומלח: **ונרכוך גופיה בסדיניה.** כדי שיתחמם גופו ויזיע: **וליכא דנוקמיה.** ולא יהיה אדם שיקילנו לפי שהזיעה יפה לו: **אכול שליש.** מלא מעיך שלש ושתה שליש והנח שליש בטוך ריקם: **ולשתבעום.** וימלא בטוך כעס תעמוד על מילואך אבל אם תמלא מעיך תלילה ושתית לכשתכעום תנקע: **בטיבול.** לטבול בחומץ או בת יין: **שהנאתך.** שערבה לך: **משוך ידך הימנה.** שלא תמלא את כריסך: **טיליא.** יין רע: **ויתק.** חלשות: **ריחתנא.** שים לו ריח טוב מאד: **בצפרני.** לבקיעים: **חויין לו.** אם נתעברה בחומו תשמיש: **בעלי ראתן.** חלשים הרבה מחמת שים להן ערך בחומ כלאחמרינן בכתובות (דף עז:): **דלא טעים מידי.** יין הקזה לתשמיש: **נכפים.** נופלין מאותו חולי: **עויה.** קרנפ"ש: **סם דלריא.** סם רפואתה של דלריא דדרדרא שמה: **קורטמי דחוחי.** קרו"ג הגדל בקרקע מזוהל בזהל הגמל: **מוריקא דחוחי.** קרו"ג הגדל בגדר של היזמי שקורין שבי"ל: **חנים.** לועס בשיניו: **בדרך ארץ.** שלין לו כח לתשמ: **קפיזא.** כלי מחזיק ג' לביעות: **ונדוקינהו.** יכתשם הדק: **בחמרא.** בתשמיש: **פחד.** לשון שדואג על דבר העתיד כגון טירוד מזונות או פחד מויב וקורין סיינט"ש: **מחריב.** מוקף לשון: **אכל ועמד.** מיד קודם שתשה מעט: **העושה אותן.** כולן כאחת: **מעורת.** שם תשה: **ומיעוטן יפה.** כשים לאדם מעט מסם יפה לגופו לרפואה וטוב שיהא לו קצת מאלח יהא לו כלום: **אכל רוכן קשה.** כשים לו בהרבה: **דרך.** להלך בדרכים: **ודרך ארץ.** תשמיש: **עושר.** מיעוטו יפה ורובו קשה שמבטלו מת"ת ומגביה לבבו: **חמין.** לרחון ולשתות: **נתק.** לרעת: **גדגדניות.** יד: חיילנדר"ש: **שלא בומנה.** לקמיה מפרש: **והקזת דם למטה.** היא ממעטת כפליס בכולן:

רב שימי בר אשי עבד ליה להההוא עובד כוכבים בור'. הקשה ר"י מלמטן אמאי לא אמור לרפשות העובד כוכבים דלמטרינן[יב] בפ' מין מעמידין (ע"ז דף כו.) גבי מילתא ומניקה אפילו בשכר לפי שמגדלו לעבודת כוכבים ותו"י דשמא כדי להתמכם ברפואה שרי כדי שידע לרפשות ישראל ע"י כן[א] ע"ג העובד כוכבים היה יודע שהיה נקי ברפואה זאת ושרי משום איבה או שמא לא שייך כאן מגדל בן לעבודת כוכבים כמו במילתא ומניקה[בטו] : **דרך עון.** לשון הענן ע"ג עונש הענן: **חמשה** קרובין **למיתה אבל ועמד בו'.** משמע אפילו עושה אחד מהן בלבד מדלג קמיירין עלה דבעינן כסדרן: לקמני

ענבי תאלא במים לחזויתא ליתי שב חיטי ארזנייתא וניקלינהו אמרא חדתא ונפיק משחא מיניהו ונישוף רב שימי בר אשי עבד ליה להההוא עובד כוכבים לדבר אחר ואיתסי אמר שמואל האי מאן דמחו ליה באלונבי דפרסאי מיחייא לא חיי אדהכי והכי ניספו ליה בשרא שמינא אגומרי וחמרא חייא אפשר דחיי פורתא ומפקיד אביתיה אמר רב אידי בר אבין האי מאן דבלע זיבורא מיחייא לא חיי אדהכי והכי נשקיה רביעתא דחלא שמזג אפשר דחיי פורתא ומפקיד לביתיה א"ר יהושע בן לוי אכל בשר שור בלפת ולן בלבנה בלילי י"ד או ט"ו בתקופת תמוז אחזתו אחילו תנא והממלא כריסו מכל דבר אחזתו אחילו אמר רב פפא אפי' מתמרי פשיטא סד"א הואיל ואמר מר תמרי משבען ומשחנן ומשלשלן ומאשרן ולא מפנקן אימא לא קמ"ל מאי אחילו א"ר אלעזר אש של עצמות מאי אש של עצמות אמר אביי אש גרמי מאי אסותיה אמר אביי אמרה לי אם כולהו שקייני תלתא ושבעא ותריסר והאי עד דמתסי כולהו שקיני אליבא ריקנא והאי בתר דאכל ושתי ועייל לבית הכסא ונפיק ומשי ידיה ומייתו ליה בונא דשתיתא דטלפחי ובונא דחמרא עתיקא וניגבלינהו בהדי הדדי וניכול וניכרוך בסדיניה וניגניה וליכא דנוקמיה עד דקאי מנפשיה וכי קאי לישקליה לסדיניה מיניה ואי לא הדר עילויה אמר ליה אליהו לר' נתן אכול שליש ושתה שליש והנח שליש והנח שלישי ותני ר' חייא הרוצה שלא יבא לידי חולי מעיים יהא רגיל בטיבול קיץ וחורף סעודתך שהנאתך ממנה משון ידך הימנה ואל תשהה עצמך בשעה שאתה צריך לנקביך אמר מר עוקבא האי מאן דשתי טיליא חיורא אחזתו ויתק אמר רב חסדא שיתין מיני חמרא הוו מעליא דכולהו סומקא ריחתנא גריעא דכולהו טיליא חיורא אמר רב יהודה האי מאן דיתיב בצפרני ניסן גבי נורא ושיף משחא ונפיק ויתיב בשמשא אחזתו ויתק תנו רבנן הקיז דם ושימש מטתו הוויין לו בנים ויתקין הקיזו שניהם ושימשו הוויין להן בנים בעלי ראתן אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה אמר רבה בר רב הונא בא מן הדרך ושימש מטתו הוויין לו בנים ויתקין תנו רבנן הבא מבית הכסא אל ישמש מטתו עד שישהה שיעור חצי מיל מפני ששד בית הכסא מלוה עמו ואם שימש הוויין לו בנים נכפים תנו רבנן המשמש מטתו מעומד אוחזתו עוית מיושב אוחזתו דלריא היא מלמעלה והוא מלמטה אוחזתו דלריא מאי דלריא אמר רבי יהושע בן לוי סם דלריא דרדרא מאי דרדרא אמר אביי מוריקא דחוחי רב פפא אלים ובלע ליה רב פפי אלים ושדי ליה אמר אביי מי שאינו בקי בדרך ארץ ליתי ג' קפיזי קורטמי דחוחי ונידוקינהו ונישליקינהו בחמרא ונישתי אמר רבי יוחנן הן הן החזירוני לנערותי: שלשה דברים מכחישים כחו של אדם ואלו הן פחד דרך ועון פחד דכתיב לבי סחרחר עזבני כחי דרך דכתיב ענה בדרך כחי עון דכתיב כשל בעוני כחי: שלשה דברים מתיזין גופו של אדם ואלו הן אכל מעומד ושתה מעומד ושימש מטתו מעומד חמשה קרובין למיתה יותר מן החיים ואלו הן אכל ועמד שתה ועמד הקיז דם ועמד ישן ועמד שימש מטתו ועמד: ששה העושה אותן מיד מת ואלו הן הבא בדרך ונתייגע הקיז דם ונכנם לבית המרחץ ושתה ונשתכר וישן על גבי קרקע ושימש מטתו אמר רבי יוחנן והוא שעשאן בסידרן אמר אביי כסידרן מת שלא בסידרן חליש איני והא מעורת עבדה ליה לעבדה תלת מינייהו ומית ההוא כחוש הוה: שמונה רובן קשה ומיעוטן יפה ואלו הן דרך ודרך ארץ עושר ומלאכה יין ושינה חמין והקזת דם שמונה ממעטים את הזרע ואלו הן המלה והרעב והנתק בכייה ושינה על גבי קרקע וגדגדניות וכשות שלא בזמנה והקזת דם למטה כפלים תנא כשם שקשה למטה כפלים כך יפה למעלה כפלים אמר רב פפא

למטה

תורה אור השלם

1. לִבִּי סְחַרְחַר עֲזָבַנִי כֹּחִי אֵין אֹתִי: תהלים לח יא
2. עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי קִצַּר יָמָי: תהלים קב כד
3. כִּי כָלוּ בְיָגוֹן חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה כָּשֵׁל בֶּעָנְיִי כֹחִי וַעֲצָמַי עָשֵׁשׁוּ: תהלים לא יא

גליון הש"ס

גמ' **אכול שליש** וכו'. עי' נדה דף כד ע"ב מד"ה אכילתו:

מוסף רש"י

זיבורא. לינעא (ע"ז יב:). **דחלא שמגז.** חומץ חזק מיגר"ש בלע"ז (שם). **ומשחנן.** ממחמות, ומשלשלן. שלשו, ומאשרן. מחזיקות כח כמו (ישעיה ג) מאשרו ממון, ולא מפנקן. אינן מרכות לאסטיסא על הלב, וכולן לשבח (כתובות יז:). אש גרמי. מוליי"ר בלע"ז (ברכות לב.). **ויתקין.** מלשיש (כתובות עז: נדה יז.). **בעלי ראתן.** שכן יש לו במזונו (שם) מלשיש יותר מדי שים לפס שכן במזונם (נדה יז.). **הן החזירוני לנערותי.** לרפואות המתוכות למי שאינו בריא בגשמים, לשון אזקנתי המזירוני אותן רפואות בנעוריתי לגשמים (שבת קיא.). **אכל ועמד.** מכר לעמוד פתאום אחר שאכל שובעו (שם קכט:).

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ד מהל' דעות הלכה ג]:
ב [מיי' שם]:
ד ג מיי' פ"ד מהלכות דעות הלכה טו:
ה ד מיי' שם הלכה ו [והלכה טו]:
ו ה ז ח מיי' שם הלכה יט טוש"ע ח"מ סי' רמ סעיף טו:
ז ח מיי' שם הלכה ג:
ח ט מיי' שם הלכה יח:
ט י מיי' שם הלכה יט טוש"ע ח"מ סי' רמ סעיף יד:
י כ מיי' שם הלכה יח:

לעזי רש"י

פורשו"ר. מעדר.
קרנפ"א. עוויות, התכווצות שרירים.
קרו"ג. כרכום.
שבי"ל [שיבי"ל]. משוכה, גדר שיחים.
סיינש"א [אינש"א]. דאגה.
אייילנדרא [אלינדר"א]. כוסבר.

מוסף תוספות

א. וכן משמע, מפני שלא היה בקי ברפואות עשה כן. תוס' ע"ז כו: ד"ה לפפוק. ב. [ד]התם שייך טפי מגדל בן לע"ז. תוס' הרא"ש ועי"ש ממש"ש מכש"ם ע"ז דף כו: דכשכר שרי.